

Waarom heet *Sympecma paedisca* 'Noordse' winterjuffer?

(Suggestie voor een nieuwe naam en aanzet tot een discussie)

Noordse woelmuis, Noordse stern, Noordse kwikstaart, Noordse hartschelp, Noordse glazenmaker, Noordse Witsnuitlibel, Noordse waterjuffer, Noordse winterjuffer. 'Noordse' maakt deel uit van menige soortnaam van (inheemse) diersoorten.

Dit bijvoeglijk naamwoord suggereert dat een belangrijk deel van het verspreidingsgebied van de betreffende soort zich in het Noorden van Europa (Scandinavië, Lapland, Baltische Staten) bevindt. Voor wat betreft de genoemde libellensoorten geldt dat ook, met uitzondering van Noordse winterjuffer. Wanneer we het verspreidingsgebied van deze soort bekijken dan blijkt dat de Noordse winterjuffer in geheel Noord-Europa ontbreekt of er slechts als zwerver voorkomt. Het verspreidingsgebied van *Sympecma paedisca* strekt zich uit van West-, via Midden Europa in Oostelijke richting tot aan Azië en Japan.

De toevoeging 'Noordse' kan ook betekenen 'robuust' of 'groot'. Bij bijvoorbeeld de goudvink, zien we dat de Scandinavische soortgenoten robuuster van postuur zijn. Deze (ondersoort) wordt dan ook Noordse goudvink genoemd.

Voor wat betreft de Noordse winterjuffer gaat dit niet op. Geen Noordelijk verspreidingsgebied en geen 'Noords' postuur; vreemd dat dit juffertje dan toch de naam Noordse winterjuffer draagt. De Bruine winterjuffer *Sympecma fusca* ontleent haar naam aan de toevoeging 'fusca' dat bruin betekent. In het Engels heet ze Brown Emerald Damselfly en in het Frans Le Leste brun. 'Paedisca' betekent kind. In Frankrijk wordt de Noordse Winterjuffer daarom Le Leste enfant genoemd. Een mooie naam en goed passend bij het juffertje dat wij kennen; een iets kleinere en meer delicate uitvoering van de Bruine winterjuffer. In Duitsland wordt ze Siberische winterlibelle genoemd. Dat refereert aan de Oostelijke verspreiding. Het zou dus evenzogoed 'Aziatische'- of 'Oostelijke' winterjuffer kunnen zijn, wat mij betreft allemaal beter dan Noordse winterjuffer.

In de loop der jaren is er heel wat gerommeld met de wetenschappelijk soortnaam: *Sympecma braueri*, *anullata*, *paedisca* wisselden elkaar af. Uiteindelijk is er gekozen voor *Sympecma paedisca* en al met al lijkt het mij zinvol deze juffer ook de Nederlandse naam te geven die ze verdient, namelijk: Kleine winterjuffer.

Evert Ruiter

Larvenhuidje Lantaarntje op z'n kop

Sinds 1995 was ik op enkele plaatsen larvenhuidjes van juffers tegen gekomen die omgekeerd waren uitgeslopen. Al deze larvenhuidjes bleken tot slechts één soort te behoren: het lantaarntje *Ischnura elegans*. Wat schetst mijn verbazing dat in ons nieuwe libellenboek daar keurig melding van wordt gemaakt (Mosterd & Dingemanse, 2002). Zij citeren Engels onderzoek (Mackenzie Dots, 1992) waar op één plek maar liefst de helft van de larvenhuidjes van het lantaarntje met de kop naar beneden werd gevonden.

Een belangrijke vraag die bij mij overbleef ("hoe doen ze dat dan") bleek daarnaast beantwoord te staan in een Duits artikel (Förster, 1995), waar mijn oog op viel. Het blijkt dat het uit het larvenhuidje hangende juveniel, eerst een half uur met het achterlijf in het huidje blijft hangen en daarna pas met zijn poten naar de stengel onder hem grijpt. Daarna kan het achterlijf uit het huidje worden getrokken en draait het verse dier zich pas om. Dan pas gaat het met de kop naar boven zitten. Hij vond maximaal een derde van de huidjes onderste boven hangen. Zijn vermoeden is dat het alleen bij hogere dichtheden voorkomt.

Bijgaande een foto van het fenomeen. Let eens op of je zelf kunt vinden, bij het lantaarntje of misschien ook wel bij een andere soort. Tevens is het waarom van deze uitsluiting een interessante vraag.

Marcel Wasscher
marcel.hilair@12move.nl

Foto: Marcel Wasscher

Literatuur

Förster, Steffen, 1995. Inverses Schlüpfen bei *Ischnura elegans* (Van der Linden) (Odonata:Coenagrionidae). – Libellula 14 (3/4): 203-208.

Mackenzie Dots, R. 1992. Inverted emergence by *Ischnura elegans* (Van der Linden) at Ashton Water Dragonfly Sanctuary. – Journal of the British Dragonfly Society 8: 13-15.

Mosterd, Kees & Niels Dingemanse, 2002. *Ischnura elegans* lantaarntje. – In: NVL, 2002. De Nederlandse Libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Naturalis, KNNV & EIS-Nederland.

